

Skorowski Henryk,Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
(Warszawa, Polska)

Pytanie o prawdę dotyczącą człowieka jest tak stare jak ludzkie myślenie. Tyle systemów filozoficznych i tyle nauk empirycznych rozprawiało i rozprawia o człowieku proponując ciągle nowe jego koncepcje: człowiek istota ekonomiczna, istota egzystencjalna, istota płciowa, człowiek byt ku śmierci. Żyjemy zatem w świetle wielu prawd o człowieku. W wielką współczesną dyskusję o człowieku wpisuje się także myśl społeczna Kościoła, podkreślając jego wyjątkową wartość czyli godność.

Człowiek w wizji chrześcijańskiej jest dwu jedni elementu cielesnego i duchowego. Przy tym podkreślić należy, że element materialny i duchowy są ze sobą tak ściśle związane, że nie można ich w pełni podzielić, nie niszcząc jednocześnie bytu ludzkiego [1]. Podkreślić także należy, że ów element duchowy jest elementem stanowiącym o jedności bytu ludzkiego i określającym człowieka jako człowieka. Na tej też płaszczyźnie duchowej owej dwu jedni dochodzi do głosu jednoczące wszystko „ja” człowieka, które sprawia, że człowiek jest sobą, to znaczy osobą będącą czynną w sposób świadomy i wolny. Pojęcie osoby oznacza zatem: samoistość w istnieniu, substancjalną całość cielesno–duchowej natury, wolność i odpowiedzialność [2]. Pierwszym zatem istotnym elementem chrześcijańskiej wizji człowieka jest odniesienie do niego pojęcie osoby.

Tak rozumiany człowiek – osoba przerasta sobą całą otaczającą go rzeczywistość. Jako osoba charakteryzuje się on bowiem posiadaniem siebie, przynależnością do samego siebie, dysponowaniem sobą, nieprzekazywalną odpowiedzialnością za samego siebie, co w praktyce oznacza, że nie może on być zawłaszczony przez żadną instytucję, lecz należy do samego siebie; nie może być przez żadną inną osobę wykorzystywany, ponieważ sam dla siebie jest celem zasadniczym; nie może być przez nikogo reprezentowany, lecz odpowiada sam za siebie.

Biorąc to pod uwagę należy w odniesieniu do człowieka mówić o jego niepowtarzalnej wartości. Z pojęciem osoby w ścisłej relacji stoi zatem kolejna prawda, którą jest przekonanie o najwyższej i niepowtarzalnej wartości osoby określanej terminem „godność osobowa”. Tylko w odniesieniu do człowieka jako osoby możemy mówić o godności. Pojęcie to zawiera w sobie treść aksjologiczną. Wyraża kwalifikacje i ocenę, to znaczy przypisywanie wyjątkowej wartości człowieka ze względu na doniosłość stanowiącego go tworzywa ontycznego [3]. Uzasadnienie godności osoby w antropologii

chrześcijańskiej przebiega nie tylko w płaszczyźnie przyrodzonej, co oznacza, że wartość człowieka określana jest takimi elementami jak: wolność, świadomość i odpowiedzialność, ale przebiega ona przede wszystkim w płaszczyźnie nadprzyrodzonej. W takim ujęciu wartość osoby określana jest jej pochodzeniem od Boga, podobieństwem do niego, a także analizowana w sferze faktów Wcielenia i Odkupienia dokonanych przez Jezusa Chrystusa. Istotnymi zatem składnikami pełnej wartości osoby są, jak twierdzi J. Kondziela: „prawda o Bożym podobieństwie człowieka i o wynikającym z faktu odkupienia Bożym usynowieniu człowieka. Z tych faktów wynika, z jednej strony, transcendentna godność człowieka, której nikt nie może go pozbawić, ani on sam nie może się jej zrzec. Z drugiej strony, zarówno z faktu stworzenia, jak i z faktu odkupienia wynika równość wszystkich ludzi w ich godności” [4].

Dopiero w tej płaszczyźnie podobieństwa i usynowienia można w pełni odczytać niepowtarzalną wartość osoby, którą określa się pojęciem godności, a która funkcjonuje jako fundamentalna prawda antropologii chrześcijańskiej. Jest to już nie tylko wartość osoby odczytywana w sferze przyrodzonej, ale także nadprzyrodzonej określana jako nadprzyrodzona godność człowieka.

W świetle tych tez w pełni zasadnie można stwierdzić, iż człowiek w świetle nauczania społecznego Kościoła jest wartością najwyższą w świecie. Jest istotą mocno tkwiącą w świecie, ale nie jest sprowadzalny ani redukowalny do świata. Jest niejako ponad światem. Ta wizja i koncepcja człowieka jest o tyle ważna, iż od niej zależy rozwiązywanie wszystkich podstawowych spraw świata współczesnego, w tym także całej sfery moralnych zachowań człowieka. Stąd pytanie o prawdę o człowieku jest fundamentem dla wszystkich rozstrzygnięć, w tym przede wszystkim dla rozstrzygnięć moralnych.

Literatura

1. Por. S. Witek, *Teologia moralna fundamentalna*, cz. I, Antropologia moralna, Lublin 1974, s. 41.

2. Por. Tamże, s. 42.

3. Por. H. Skorowski, *Moralność społeczna*, Warszawa 1996, s. 18.

4. J. Kondziela, *Chrześcijańskie ujęcie praw człowieka na tle dyskusji międzynarodowej*, w: czasopiśmie „Chrześcijanin w świecie”, nr 63-64 /1978/, s. 54-55.